

МІЖНАРОДНЕ ТА ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРАВО, ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

DOI 10.18524/2304-1587.2018.1(32).133828
УДК 342.9+341.1

В. В. Нижников

кандидат юридичних наук, доцент
Одеський національний університет імені І.І. Мечников,
кафедр адміністративного та господарського права
Фрунзівський бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО МИТНИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОНТРАФАКТНИЙ ПРОДУКЦІЇ

Досліджено міжнародне співробітництво у сфері протидії контрафактній продукції, та як проблем переміщення контрафактної продукції між державними територіями. Охарактеризовано міжнародні нормативно-правові акти, що регулюють стус контрафактної продукції та проведений аналіз з чинним законодавством України. Перераховано дії, які сприяють розвитку нових способів протидії контрафактній продукції, та кож вдосконалюють існуючі, з допомогою державної імплементації досвіду з зарубіжних країн.

Ключові слова : контрафактна продукція, міжнародне співробітництво, митні органи, міжнародний договір.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки та розвитку зовнішньоекономічних зв'язків зросли обсяги товарів, які переміщуються суб'єктами господарювання через митний кордон України. Більшість даних товарів містять об'єкти прав інтелектуальної власності, бо мають стус об'єктів інтелектуальної власності. У зв'язку зі стрімким ростом населення збільшується розмір попиту на відповідні товари. Це, в свою чергу, спричиняє розвиток кількості підробленої, фальсифікованої та контрафактної продукції, якою недобросовісні товаровиробники намагаються заповнити національний ринок. Із огляду на дану ситуацію гострою проблемою стус з хист ринку від контрафактної продукції та з хист прав власників від порушення їх прав інтелектуальної власності, які спричинені появою таких товарів. Тому на даному етапі найбільшим стимулом боротьби з контрафактним товаром, який потрапляє на ринок України.

З законодавством покладено обов'язок боротьби з контрафактною продукцією на митні органи України, які реалізують політику протекціонізму на національному ринку. Із огляду на це, велику роль відіграють повноважен-

ная митних орг нів у здійсненні з хисту пр в інтелекту льної вл сності, їх методи протидії контр ф ктній продукції т міжн родне співробітництво митних орг нів Укр їни з митними орг н ми з рубіжних кр їн.

Ан ліз ост нніх досліджень і публік цій. Теоретичну основу дослідження ст новлять роботи т ких учених у г лузі митного пр в , цивільного пр в т пр в інтелекту льної вл сності, як Б. І. Б бенко, Н. В. Волков , В. С. Дроб'язко, Т. І. Єфимов , В. О. Ж ров, У. В. Кмецінськ , В. Т. Комзюк, І. М. Корост шов , В. Н. Лоп тин, О. В. Миронов, А. В. Несторов, С. Л. П нов, І. В. Стриж к, О. М. Тропін , В. Ю. Хомутич, Т. М. Шевелев , М. Г. Шульг т ін.

Мет ст тті. Мет поляг е у розгляді т співвідношенні міжн родного з конод вств зчинним з конод вством Укр їни у сфері виявлені проблем, пов'яз них із розпізн в нням т з стосув ннями з собів протидії контр ф ктній продукції т їх подол ння з допомогою гр мотної імплементації досвіду з рубіжних кр їн.

Викл д основного м тері лу. В умов х глоб ліз ції економічних процесів т розвитку зовнішньоекономічної діяльності переміщується велика кількість різних видів тов рів через митний кордон як Укр їни, т к і інших держ в. Серед тов ру, який перетин е кордон, існує імовірність, що він е контр ф ктним.

З конод вство кожної кр їни бо певного союзу кр їн м ють свої приписи відносно протидії т з побіг нню д ної к тегорії продукції, викон ння яких покл дено н митні орг ни. Одн к не слід виключ ти, що велику роль м е співробітництво між митними орг н ми різних кр їн, яке м е з мету розповсюдження інформ ції про н явні порушення пр в інтелекту льної вл сності н митниці; отрим ння з питу, стосовно пр вовл сник , який е резидентом іншої кр їни, т інші, передб чені міжн родними бо регіон льними угод ми.

Чинний Митний кодекс Укр їни (д лі – МК Укр їни) підтримує т з кріплює політику, н пр влену н розвиток міжн родного співробітництва з пит нь митної спр ви. З побіг ння т протидія розповсюдження контр ф ктної продукції – це одн з скл дових ч стин митної спр ви, отже, н неї розповсюджують свою дію норми гл ви 78, Розділу XX МК Укр їни, як м е н зву «Співробітництво з пит нь держ вної митної спр ви». Т к, ст. 563 МК Укр їни визн ч е, що уч сть Укр їни у міжн родному співробітництві з пит нь держ вної митної спр ви е скл довою ч стиною її зовнішньополітичної діяльності [1]. Проблем розповсюдження контр ф ктної продукції т кож м е зовнішньоекономічний х р ктер, оскільки д ні тов ри переміщуються через митний кордон у зв'язку зі здійсненням зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарю вання, ін кше вони б не перетин ли митний кордон певної держ ви. Тому вб ч еться їх вз еможв'язок.

Т. І. Єфименко притримується т кої думки: «З ур хув нням того, що міжн родн співпр ця з пит нь держ вної митної спр ви е одним із різновидів міжн родного співробітництва , можн з пропонув ти т ке його визн чення: міжн родне співробітництво з пит нь держ вної митної спр ви – один із видів спільної діяльності держ в, спрямов ної н узгодження їх інтересів і досягнення спільних цілей у вирішенні митних пит нь н основі з г льновизн них принципів і норм міжн родного пр в » [2].

Уч сть митних орг нів у міжн родному співробітництві відносно протидії контр ф ктній продукції будеться н основі з г льновизн них прин-

ципів та норм міжнародного права: суверенної рівності держав, мирного врегулювання міжнародних спорів, невтручання у внутрішні справи інших країн, співробітництва держав та сумлінного виконання міжнародних зобов'язань [3]. Будь-яке міжнародне співробітництво повинно базуватися на нормах не тільки міжнародного права, а й на нормах чинного національного законодавства. Сьогодні сформувався розгорнутий нормативно-правовий базис, як слугує митним органам опорою для встановлення та налагодження міжнародних зв'язків з митними органами різних країн та міжнародними організаціями стосовно митної справи. До цієї бази відносять Конституцію України, як у ст. 9 передбачено, що чинні міжнародні договори, згодом зобов'язковість яких наднаціональна Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України [4]. Також можна віднести Закон України «Про міжнародні договори України», який устатковує порядок укладання міжнародних договорів, їх дотримання та виконання, процедуру припинення та зупинення міжнародних договорів, і контроль за виконанням цього з боку [5], Митний кодекс України, Постанову КМУ «Про затвердження Порядку проведення робочих зустрічей керівників митниць та його з'єднання з елементами з предствниками митного органу суміжної іноземної держави» [6] та інші.

Окрім нормативно-правової складової існує масив двосторонніх міжнародних договорів України з питань державної митної справи. На двосторонньому рівні Україною є досить широка договірно-правова база (поняття 150 договорів), яку утворює низка міждержавних, міждержавних та міжвідомчих угод, протоколів і меморандумів із питань державної митної справи (наприклад, Угод між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Австрія про адміністративну допомогу та співробітництво в митних справах 2000 р., Угод між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Словенія про взаємну адміністративну допомогу в митних справах 2004 р., Угод між Україною та Королівством Нідерландів про взаємну адміністративну допомогу в митних справах 2006 р., Протокол із Митним департаментом Республіки Молдова про узгодження форми і реквізитів інформції, як передбачається між Державною митною службою України і Митним департаментом Республіки Молдова 2004 р., Меморандум між Державною митною службою України і Митним директором Словенської Республіки щодо практичної реалізації положень Угоди між Україною і Словенською Республікою про співробітництво та взаємодопомогу в галузі митної справи від 4 квітня 2001 р. тощо) [2]. Як учасники міжнародних організацій, Україною підписано ряд певних конвенцій, які сприяють розвитку зв'язків між митними органами України та митними органами іноземних країн. Серед них слід згадати Міжнародну конвенцію про спрощення та гармонізацію митних процедур [7], Міжнародну конвенцію про взаємну адміністративну допомогу у відтворенні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства [8].

Митний кодекс України визначає, що митні органи сумісно з митними органами інших країн, на підставі міжнародних договорів, здійснюють такі дії, як проведення спільного митного контролю у пунктах пропуску через державний кордон України; узгодження в установленому з законом порядку часу здійснення митного контролю у пунктах пропуску через державний кордон України, процедур митного контролю, митного оформлення та взаємне визнання документів, що використовуються митними органами для

виконання митних формальностей; проведення спільних заходів, спрямованих на зупинення, виявлення і припинення контрабанди та порушень митних правил; проведення в установленому з коном порядку спільних заходів, спрямованих на зупинення, виявлення і припинення порушень у сфері службової діяльності працівників митних органів України та митних служб суміжних держав, а також обмін інформацією, у тому числі з використанням інформаційних технологій та систем (ч. 1 ст. 565 МКУ) [1].

Вищезазначені дії міжнародного співробітництва можливо застосувати до заходів протидії контрафактній продукції. Це пов'язано з тим, що відсутній нормативно-правовий акт міжнародних угод, який б регулював відносини між митними органами України та митними органами інших країн стосовно контрафакту.

У певній частині можливо віднести Угоду ТРІПС (Договір про Угоди) до міжнародного акту, підписаного Україною, який певним чином регулює діяльність процедур захисту прав інтелектуальної власності митними органами, і регламентує співробітництво між митними органами країн-учасниць Угоди. Прямим зв'язком між співробітництвом відсутня, але якщо звернутися увагу на те, що всі діяльність процедур стосуються країн-членів даної угоди, то можливе і співробітництво між ними [9].

Оскільки Договір ТРІПС – це нормативно-правовий акт для учасників Світової організації цієї торгівлі, учасником якої є Україна, то логічно, що на шляху країн розповсюджують свою дію інші схожі акти, які виділяються СОТ. Також, прикладом може слугувати Протокол про внесення змін до Меморандуму угоди про застосування Світової організації цієї торгівлі до Договору спрощення процедур торгівлі, де у ст. 8 встановлюється співробітництво між органами митного контролю на кордоні (тобто митними органами). Це означає, що кожен член забезпечує, щоб його органи та установи, відповідальні за здійснення контролю на кордоні та процедури, які стосуються імпорту, експорту і транзиту товарів, співпрацювали між собою та координували свою діяльність із метою спрощення торгівлі. Кожен член, наскільки це можливо, співпрацює на взаємоузгоджених умовах із іншими членами, з якими він має спільний кордон, з метою координації процедур у місцях перетину кордону для сприяння транскордонній торгівлі. Також співробітництво і координація можуть включати узгодження робочих днів і годин; узгодження процедур і формальностей; створення і використання спільних об'єктів; спільний контроль; заходження контролю на кордоні з принципом «однієї зупинки» [10].

Дані умови розповсюджують свою дію на товари, які підпадають під митний режим «експорту», «імпорту» та «транзиту», що також підходить до контрафактної продукції.

Розглядаючи питання міжнародного співробітництва митних органів України та іноземних держав, треба звернутися до положень, які з цього питання розробила Всесвітня організація митних органів цієї угоди (Договір – ВМО), учасником якої є Україна. ВМО розробила Міжнародну конвенцію про діяльність митних органів взаємодопомогу у сфері митних відносин. Дану конвенцію зкріпили, що її норми набули чинності між митними органами, визнаючи, що міжнародний обмін інформацією є основною складовою ефективного управління ризиком і повинен ґрунтуватися на чітких правових нормах. Відповідно до положень цієї Конвенції та для забезпечення належного

з стосув ння митного з конод вств , Договірні Сторони н д в тимуть одн одній дміністр тивну допомогу шляхом вз ємодії митних дміністр цій з метою недопущення, розслідув ння т припинення митних пр вопорушень і для того, щоб зробити міжн родну систему пост ч ння тов рів безпечною. Конвенція прописує процедуру н д ння допомоги у вип дку прох ння про допомогу, т кож добровільну допомогу [11]. Одним із в жливих способів допомоги є н д ння інформ ції стосовно митних пр вопорушень. Ст ття б Конвенції передб ч є, що Митн дміністр ція Договірної Сторони з вл сною ініці тивою бо з прох ння з безпечує митну дміністр цію будь-якої іншої з інтересов ної Договірної Сторони інформ цією про діяльність, як здійснюється, здійснен чи буде здійснюв тися, т д є обґрунтов ні під ст ви вв ж ти, що митне пр вопорушення м ло бо м тиме місце н тери торії цієї Договірної Сторони [11]. Стосовно інформ ції, як н д ється, в Конвенції є певні особливості. У першу чергу, це стосується ст тусу д ної інформ ції, вон є конфіденційною, до якої з стосовують н ціон льний ре жим з хисту конфіденційності. Уся конфіденційн інформ ція м є особли ві види. Т к, з питув н дміністр ція н прох ння з безпечує з питуючю дміністр цію, як м є підст ви сумнів тись у достовірності отрим ної інформ ції з митних пит нь, інформ цією стосовно:) з конності вивезен ня з території з питув ної Договірної Сторони тов рів, імпортов них н територію з питуючої Договірної Сторони; в) з конності ввезення н тери торію з питув ної Договірної Сторони тов рів, експортов них із території з питуючої Договірної Сторони, т митного режиму, в якому розміщено тов ри, якщо т кий є (ст. 8) [11]. Інші види інформ ції не можуть бути н д ні митним орг н м. Д н процедур здійснюється з допомогою втом тизов ної системи обміну інформ цією.

М є пр во н існув ння певн думк відносно того, що д н Конвенція вд ло підходить для співробітництв між митними орг н ми Договірних кр їн стосовно контр ф ктної продукції. Це обумовлено обмеженими р мк ми розміру н д ння інформ ції по д ному виду тов ру т з стосув ння до неї режиму конфіденційності. Т ким чином з хищ ються пр в з кон ного вл сник пр в інтелекту льної вл сності, які порушуються.

Співпр ця н ціон льних т іноземних митних орг нів здійснюється не лише з допомогою н д ння допомоги, обміну інформ ції, й проведенням зустрічей для врегулюв ння невідкл дних пит нь. Т к, ст. 566 МК Укр їни вст новлює, що з метою вирішення невідкл дних пит нь щодо пропус ку тов рів, виявлення т припинення контр б нди і порушення митних пр вил, з безпечення з конності і пр вопорядку в пункт х пропуску через держ вний кордон Укр їни керівнику митниці т його з ступник м н д ється пр во проведення робочих зустрічей із предст вник ми митного орг ну суміжної іноземної держ ви [1]. Д не положення більш дет льно регл ментується Пост новою КМУ «Про з твердження Порядку проведен ня робочих зустрічей керівник митниці т його з ступників з предст вник ми митного орг ну суміжної іноземної держ ви». Відповідно до цього Порядку, зустрічі можуть бути проведені з пит нь, які ним передб чені, с ме: «невідкл дних пит нь стосовно пропуску тов рів і тр нспортних з собів, невідкл дних пит нь стосовно припинення контр б нди і пору шень митних пр вил, з безпечення з конності т пр вопорядку. Робочі зустрічі можуть проводитися н території Укр їни бо н території су міжної іноземної держ ви» [6]. Результ т ми проведення т ких зустрічей

ендння письмового звіту, у якому ззнчється дт, чс, місце, умови, скл дуч сників, мет, зміст т результат зустрічі, т кож перелік з ходів, здійснених бо тих, що необхідно здійснити у зв'язку з досягнутими домовленостями, т інші відомості.

Висновки. Н основі вищеззнченого, міжн родне співробітництво митних орг нів Держ вної фіск льної служби Укр їни з митними орг нми з рубіжних кр їн у сфері протидії контр ф ктній продукції м е велике зн чення, оскільки проблем переміщення контр ф кту м е тр нскордонний х р ктер. З вдяки співробітництву відбув еться перед ч інформ ції про д ні тов ри, про пр во вл сник . Допомог у вигляді н д ння інформ ції є елементом будь-якої превентивної функції (пр цює принцип – хто володіє інформ цією, той володіє світом). Треб з зн чити, що т к інформ ція, як н д еться іншим митним орг нм, є з хищеною і м е ст тус конфіденційної інформ ції. З вдяки цьому зберіг еться принцип з хисту персон льних д них. Т кож відбув еться обмін досвідом між митними орг нми різних кр їн відносно протидії контр ф ктній продукції. Обмін досвідом відбув еться н зустріч х д них орг нів, коли вирішуються н йв жливіші проблеми, пов'яз ні з перетином митного кордону д ними тов р ми. Усі перелічені дії сприяють розвитку нових способів протидії контр ф кту, т кож удоскон ленню існуючих з допомогою гр мотної імплемет ції досвіду з рубіжних кр їн. Прикл дом т кої імплемет ції може слугув ти приведення норм чинного Митного кодексу Укр їни у відповідність ст нд рт м дміністр тивних процедур з хисту пр в інтелектуальної вл сності, які з кріплені в Угоді ТРІПС.

Список літер тури

1. Митний кодекс Укр їни: З кон Укр їни від 13.03.2012 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (д т звернення: 10.06.2018).
2. Митний кодекс Укр їни: н уково-пр ктичний комент р / В. Ю. Хомутич, Т. І. Єфименко, П. В. П шко, М. Г. Шульг [т ін.]; з з г. ред. В. Ю. Хомутич . К.: Держ вн н вч льно-н уков уст нов «Ак демія фін нсового упр вління», 2012. Т.3. 504 с.
3. Декл р ція про принципи міжн родного пр в, що стосуються дружніх відносин т співробітництв між держ в ми відповідно до Ст туту Орг ніз ції Об'єдн них Н цій: Міжн родн декл р ція від 24.10.1970 р. № 995_569. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_569 (д т звернення: 10.06.2018).
4. Конституція Укр їни: З кон Укр їни від 28.06.1996 р. № 254к/96-вр. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (д т звернення: 10.06.2018)
5. Про міжн родні договори Укр їни: З кон Укр їни від 29.06.2004 р. № 1906-15. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1906-15> (д т звернення: 10.06.2018).
6. Про з твердження Порядку проведення робочих зустрічей керівник митниці т його з ступників з предст вник ми митного орг ну суміжної іноземної держ ви: Пост нов К бінету Міністрів Укр їни від 17.12.2003 р. № 1956. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1956-2003-%D0%BF> (д т звернення: 10.06.2018).
7. Міжн родн конвенція про спрощення і г рмоніз цію митних процедур: Конвенція від 26.06.1999 р. № 995_643. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_643 (д т звернення: 10.06.2018).
8. Міжн родн конвенція про вз емну дміністр тивну допомогу у відверненні, розслідув нні т припиненні порушень митного з конод вств : Конвенція від 23.05.2000 р. № 995_926. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_926 (д т звернення: 10.06.2018).

9. Угод про торгівельні спекти пр в інтелекту льної вл сності: Міжн родн угод від 06.12.2005 р. № 981_018. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981_018 (д т звернення: 10.06.2018).
10. Протокол про внесення змін до М рр кеської угоди про з снув ння Світової орг ніз ціі торгівлі. УГОДА про спрощення процедур торгівлі : Міжн родн угод від 04.11.2015 р. № 981_053. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981_053 (д т звернення: 10.06.2018).
11. Міжн родн конвенція про дміністр тивну вз ємодопомогу у сфері митних відносин: Конвенція від 27.06.2003 р. № 976_011. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/976_011 (д т звернення: 10.06.2018).

Ст ття н дійшл до ред кції 10.06.2018

В. В. Нижников

Одесский н цион льный университет имени И. И. Мечников ,
к федр дминистр тивного и хозяйственного пр в
Фр нцузский бульв р, 24/26, Одесс , 65058, Укр ин

МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО ТАМОЖЕННЫХ ОРГАНОВ В СФЕРЕ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ КОНТРАФАКТНОЙ ПРОДУКЦИИ

Резюме

Исследов но междун родное сотрудничество в сфере противодействия контр ф ктной продукции, т к к к проблем перемещения контр ф кт носит тр нсгр ничный х р ктер. Ох р ктеризов ны междун родные норм тивно-пр вовые кты, которые регулируют ст тус контр ф ктной продукции и проведен н лиз действующего з конод телств Укр ины. Перечислены действия, которые способствуют р звитию новых способов противодействия контр ф кту, т кже совершенствуют существующие с спомощью гр мотной имплемент ции опыт з рубежных стр н.

Ключевые слов : контр ф ктн я продукция, междун родное сотрудничество, т моженные орг ны, междун родный договор.

V. V. Nyzhnykova

Odessa I. I. Mechnikov National University,
The Department of Administrative and Commercial Law
Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odessa, 65058, Ukraine

INTERNATIONAL CO-OPERATION IN COUNTERACTION AGAINST COUNTERFEIT GOODS

Summary

International co-operation in counteraction against counterfeit goods has been investigated, as the problem of counterfeit migration has transboundary character. International regulatory legal acts which regulate the status of counterfeit goods have been characterized and an analysis with the legislation in force of Ukraine has been carried out. Certain actions (efforts) promoting elaboration of new means of counteraction against counterfeit and improving the existing ones due to expert implementation of other countries experience have been enumerated.

Key words: counterfeit goods, international co-operation, customs bodies, international treaty.